

Bezławki

Tytuł projektu: **Bezławki - zamek, kościół, cmentarzysko. Opracowanie i publikacja badań.**

Termin realizacji projektu: 16.04.2012-30.09.2013

Koszt całkowity projektu: **80 956 PLN**

Kwota dofinansowania ze środków **Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: 65 600 PLN**



NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

<http://www.mkidn.gov.pl/>

Opis projektu:

Zamek w Bezławkach jest jedynym zachowanym przykładem strażnicy krzyżackiej wznoszonej na puszczańskich rubieżach państwa zakonnego. Na kartach historii zaistniał jako rezydencja litewskiego księcia Świdrygiełły, spiskującego tu przeciw Witoldowi i Jagielle. Z dotychczasowych badań wiadomo już, że został wzniesiony około 1377 r. Założenie obronne składa się z domu i dużego dziedzińca otoczonego murem na planie regularnego czworoboku, z basztami w narożach i półbasztami w partiach środkowych. Jest to najmniejsza forma krzyżackiego założenia obronnego. Po wielkiej wojnie 1409-1411 zamek stracił znaczenie militarne, a budynek zaadaptowano na kościół przekształcony w 1583 r. w świątynię protestancką. Wokół niej założono funkcjonujący do czasów współczesnych cmentarz. Fakt ten sprawił, że budowla wraz z otoczeniem przetrwała do naszych czasów niemal w całości. Największe zniszczenia dokonały się w drugiej połowie XX w. i stan ten trwa nadal.

Projekt miał na celu opracowanie wyników badań terenowych prowadzonych z ramienia Instytutu Archeologii UG w Gdańsku od 2008 r. Badaniami kierował dr Arkadiusz Koperkiewicz. Pionierskie i prowadzone na niewielką skalę prace przyniosły interesujące rezultaty. Okazało się, że nieaktualne są dotychczasowe propozycje rekonstrukcji bryły i funkcji tych obiektów występujące w literaturze przedmiotu. Krytyce poddane zostały efektowne lecz nieprawdziwe wizualizacje Konrada Steinbrechta. W trakcie prowadzenia prac zidentyfikowano oryginalne, średniowieczne, drewniane elementy konstrukcyjne, pozwalające precyzyjnie datować budowę tego zamku. Odsłonięto prawdopodobnie przejazd bramny, ślady budynku przyległego do ściany zamku i zachowane pod nim krypty. Pozyskano także szereg zabytków ruchomych, w tym militariów i serii brakteatów. W 2010 r. przeprowadzono eksperymentalne pomiary bryły zamku naziemnym skanerem laserowym 3D. Starano się także wykorzystać możliwości skanera do dokumentacji struktur zalegających w poziomie oraz profili wykopów zawierających relikty architektury i lica murów. Wykonywano także pomiary geodezyjne i uzupełniano mapy terenu. Działania te stały się zachętą do skoncentrowania wysiłku na wykonaniu analiz i dokumentacji z zastosowaniem

metod nieinwazyjnych. Zebrany dotychczas zakres danych i wykonana dokumentacja stworzyły na ówczesnym etapie możliwość wykonania prawidłowej rekonstrukcji pierwotnego założenia w wersji cyfrowej. Odkrycie w 2010 r., związanego chronologicznie z zamkiem, cmentarzyska średniowiecznego i pozyskanie całej serii numizmatów w niezakłóconych kontekstach kulturowych sprawia, że mamy do czynienia z jedynym rozpoznanym w takim stopniu kompleksem wsi pruskiej.

W ramach finansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego projektu zrealizowano następujące zadania:

- analiza numizmatyczna monet,
- analiza dendrochronologiczna prób drewna,
- konserwacja zabytków,
- opracowania z zakresu historii, historii sztuki i architektury,
- analiza antropologiczna szczątków kostnych,
- komputerowa wizualizacja obiektu na bazie zgromadzonych danych i mająca za zadanie możliwie wierną rekonstrukcję średniowiecznego założenia obronnego, nowożytnego kompleksu kościoła – cmentarz oraz dokumentację współczesnego stanu zachowania obiektu.

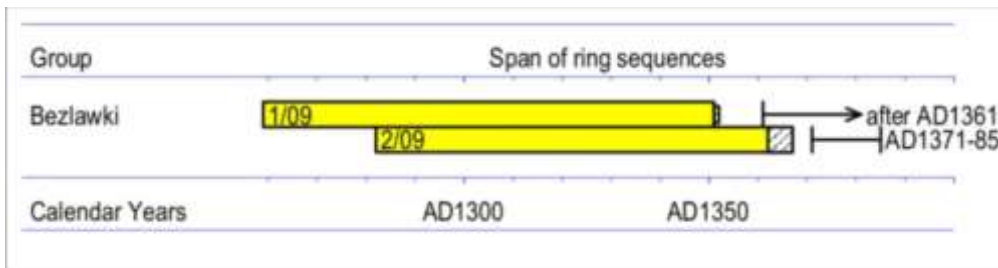
Wyniki badań archeologicznych i analiz specjalistycznych zostaną zawarte w publikacji książkowej.



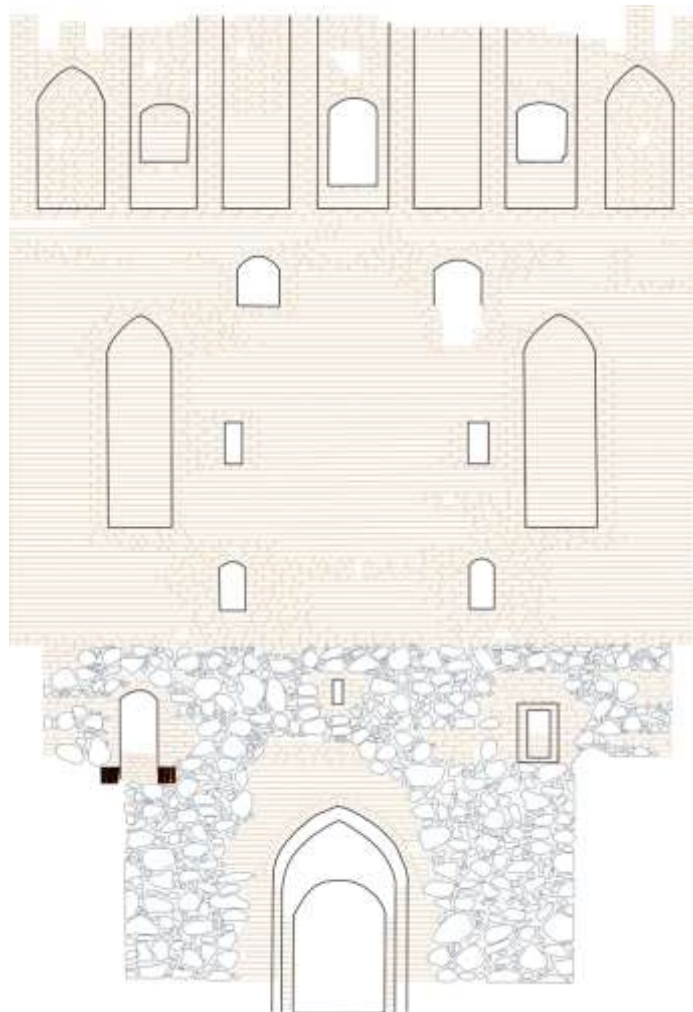
1. Zamek w Beżawkach. Widok współczesny (fot. A. Koperkiewicz)



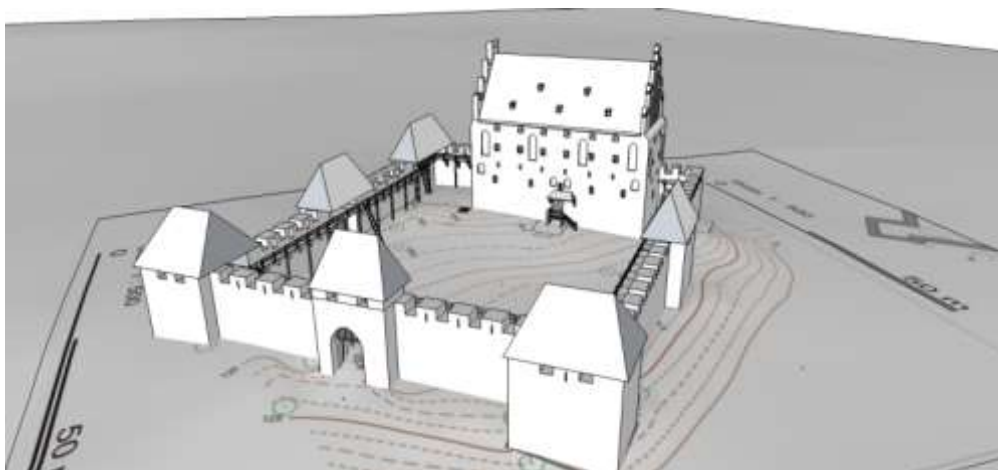
2. Bezlawki – badania archiwalne. Rekonstrukcje założenie wg Steinbrechta (1884) i Zandera (1931)



3. Bezlawki – datowanie fragmentu dębowej konstrukcji wg T. Ważnego



4. Bezlawki – rysunkowa dokumentacja szczytu budynku (wg W. Brillowski, A. Koperkiewicz)



5. Beztawki – próba rekonstrukcji założenia na bazie mapy sytuacyjno-wysokościowej i wykonywanych pomiarów (wg. A. Michel)